

4. Hraniční přechody

Přestože tzv. hraniční statistika (počty osob přecházejících státní hranici ČR na oficiálních přechodech) je řazena do statistiky cestovního ruchu, jsou zde i zajímavé souvislosti s tématem dopravy. Jde zvláště o strukturu přeshraničních cest podle druhu dopravy. Zajímavé jsou samozřejmě i rozdíly ve vytížení jednotlivých hraničních přechodů, ačkoli praktické aplikace např. pro dopravní inženýrství nebo marketing měst a regionů se opírá spíše o data ze sčítání dopravy, které pravidelně provádí Ředitelství silnic a dálnic.

Hraniční přechody v ČR spravuje odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra, oddělení státních hranic. Údaje o pohybu přes hraniční přechody přebírá ČSÚ od Policie ČR (Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie), a to jako doplněk ke statistice cestovního ruchu. Počty osob překračujících hraniční přechody policie získávala kvalifikovanými odhady pomocí koeficientů na základě počtů vozidel. ČSÚ čísla publikoval v měsíční periodě. Časové řady získaných dat ale skončily rokem 2006, neboť k 20. 12. 2007 se ČR stala součástí schengenského prostoru a byly zrušeny kontroly na pozemní hranici (na letištích až k 30. 3. 2008)¹. Pozemní hranice ČR se sousedními státy je nyní možno překračovat v jakémkoli místě a v jakoukoli denní či noční hodinu, tedy i mimo současné hraniční přechody. Platí pouze omezení vyplývající z dopravních předpisů a z opatření na ochranu přírody.

Všechna data v této kapitole pocházejí od Policie ČR, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie. Dále platí, že **příjezdy** znamenají vždy právě a jen počty zahraničních osob (tzv. nerezidentů), které překročily státní hranici do ČR. **Výjezdy** zahrnují právě a jen občany ČR (tzv. rezidenty), kteří překročili hraniční přechody z ČR do zahraničí. Počty osob byly odhadovány bez ohledu účel na návštěvy, nejedná se tedy jen o cestovní ruch.

Tab. 1: Přehled hraničních přechodů v ČR, 31. 12. 2006

	silniční	železniční	celkem
Rakousko	16	4	20
Německo	34	10	44
Polsko	28	6	34
Slovensko	15	6	21
celkem	93	26	119

Pozn.: K počtům v tabulce je nutno ještě připočítat 18 letišť a 4 říční přechody (říční přechody ale v následujícím textu neuvažujeme).

Základní data v 11leté řadě udává následující tabulka a 2 grafy (Tab. 2 a Obr. 1 a 2):

Tab. 2: Osoby překračující hranici ČR podle základních druhů hraničních přechodů (v tisících)

	příjezdy nerezidentů			výjezdy rezidentů			příjezdy celkem	výjezdy celkem	příjezdy bazický index v %	výjezdy bazický index v %
	silniční	železniční	letecké	silniční	železniční	letecké				
1996	103 313	4 578	1 514	46 772	1 305	536	109 405	48 614	100%	100%
1997	101 860	4 532	1 492	43 556	1 321	1 193	107 884	46 070	99%	95%
1998	96 493	4 870	1 480	40 820	1 382	1 406	102 844	43 608	94%	90%
1999	95 315	4 080	1 438	37 221	1 371	1 386	100 832	39 977	92%	82%
2000	98 317	4 011	1 918	35 427	1 344	1 406	104 247	38 177	95%	79%
2001	97 020	3 931	2 118	33 095	1 348	1 781	103 070	36 224	94%	75%
2002	91 760	3 369	2 465	31 498	1 115	1 691	97 594	34 303	89%	71%
2003	88 714	3 117	3 154	32 946	1 090	2 038	94 984	36 074	87%	74%
2004	88 663	3 080	4 153	33 231	1 023	2 395	95 897	36 650	88%	75%
2005	92 608	3 132	4 727	32 522	1 038	2 625	100 466	36 186	92%	74%
2006	92 639	3 187	4 295	32 491	1 046	3 120	100 120	36 657	92%	75%

V přeshraničních cestách výrazně dominují cesty přes silniční přechody nad železničními i letišti. Během sledovaných 11 let došlo u obou proudů k poklesu v absolutních počtech cestujících. Celkový **obrat** cest (příjezdy plus výjezdy) klesl ze 158 na 137 mil. osob (na 87% výchozího stavu), a

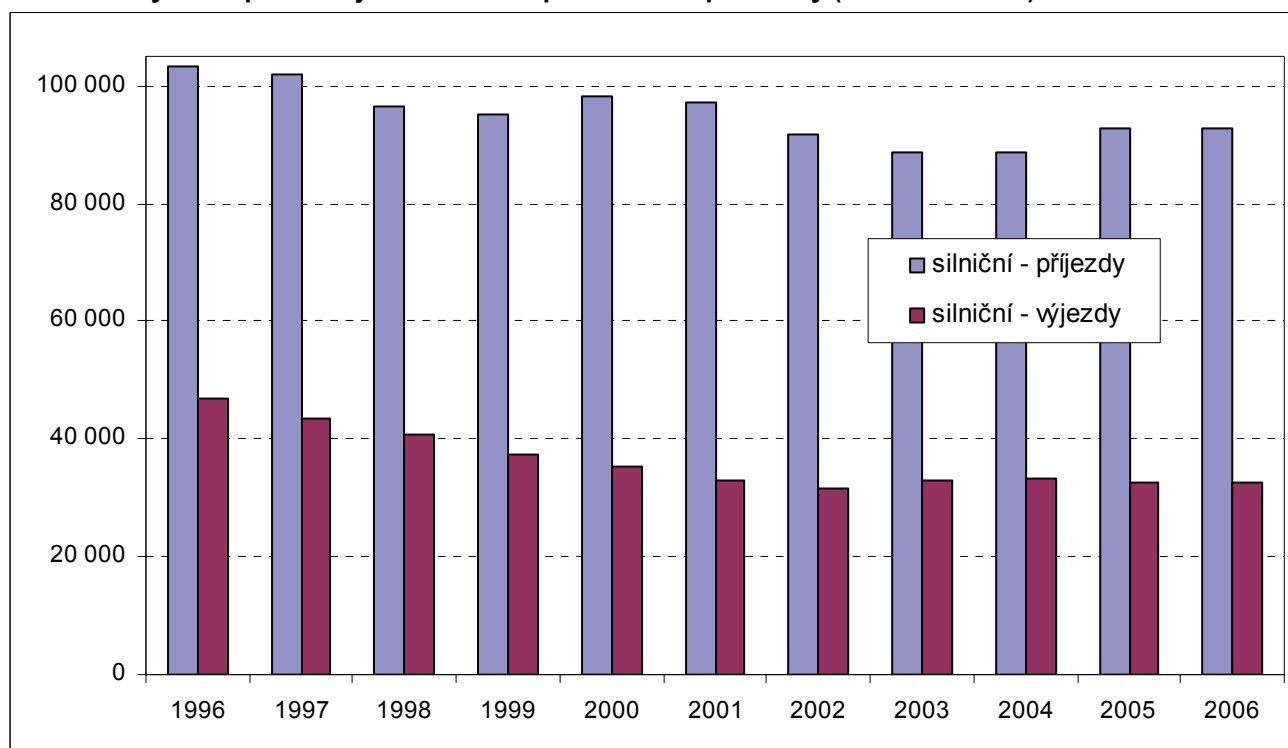
¹ Hlavním zdrojem dat o cestovním ruchu zůstává čtvrtletní výběrové šetření ČSÚ o výjezdovém a domácím cestovním ruchu, které slouží i jako vstup pro tzv. satelitní účet cestovního ruchu. Výběrové šetření zjišťuje mj. hlavní dopravní prostředek použitý při rekreačních nebo pracovních cestách vykonaných v uplynulém měsíci.

to hlavně na železničních přechodech (na 72%), poněkud méně na silničních přechodech (na 83%), zatímco obrat na letištích vzrostl na 362% výchozího stavu.

Saldo cest (příjezdy minus výjezdy) je pozitivní ve prospěch ČR a osciluje kolem průměrných +62 mil. osob za rok. Silniční přechody mají trend salda mírně rostoucí (106% proti výchozímu stavu), železniční výrazně ztrátový (65%) a letecké výrazně rostoucí (120%).

Oba grafy ilustrují absolutní čísla v tabulce – silniční přechody zvláště, železniční a letiště ve vzájemné kombinaci. Je patrné, že v letech 1996 – 2006 podle hraniční statistiky **výjezdů** se občané ČR cestující do zahraničí přesouvají ze silnic (pokles o 30%) a z železnice (pokles o 20%) do letecké dopravy (skoro 6násobný nárůst, přičemž mezi roky 1996 a 1997 došlo k zdvojnásobení počtu pasažérů). U **příjezdů** do ČR došlo k propadu hlavně na železničních přechodech (o 30%), na silničních jen o 10% a na letištích k nárůstu na 284% výchozího stavu. Tento vývoj je dán kombinací růstu životní úrovně a zejména nástupu nízkonákladových leteckých přepravic.

Obr. 1: Počty osob překračující hranici ČR přes silniční přechody (v tisících osob)

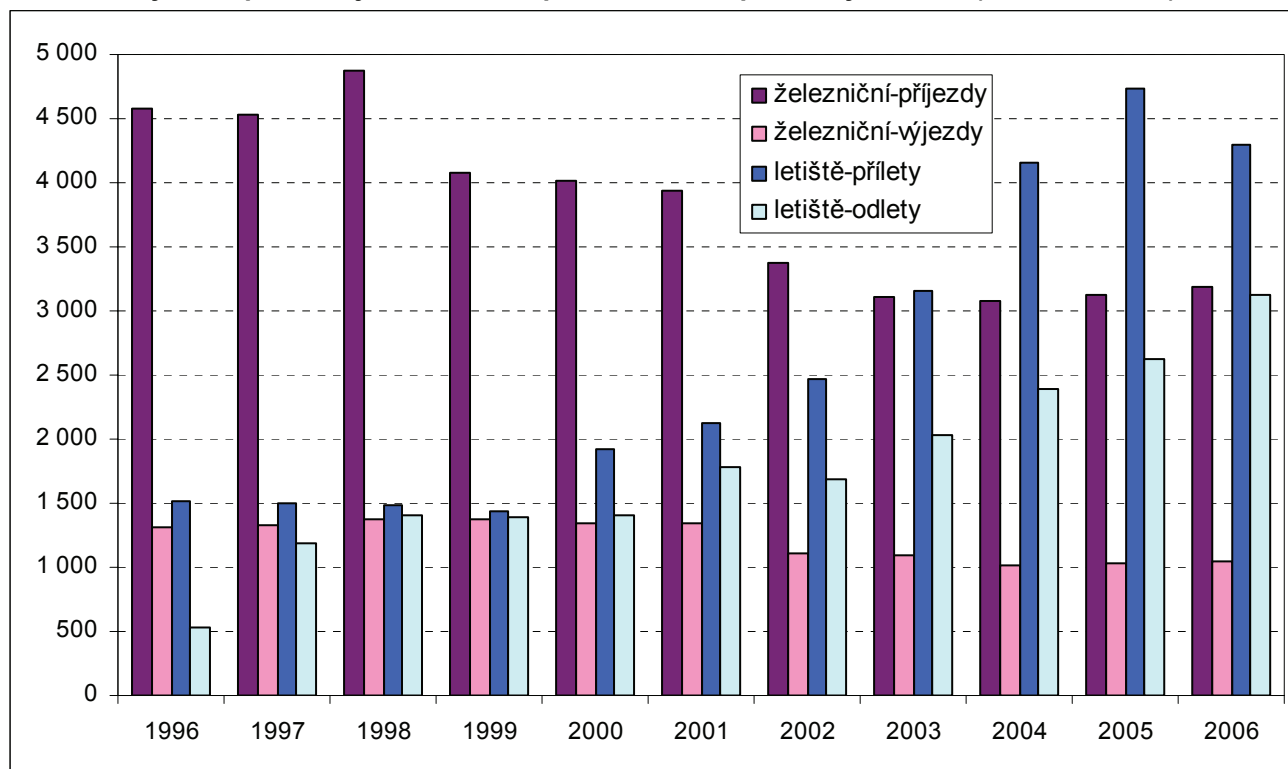

Následující tabulka s absolutními čísly a jejich ilustrace dvěma dvojicemi grafů popisují 11letý vývoj pohybů osob přes hraniční **přechody v členění podle států, s nimiž ČR sousedí**. Samostatnou kategorií v grafech jsou letiště, které mají statut (funkci) vnější hranice. Počty osob se tedy nerozlišují podle státní příslušnosti², pohyby přes hraniční přechody se rozlišují pouze na příjezdy zahraničních osob do ČR výjezdy občanů ČR do zahraničí.

Sloupkové grafy znázorňují skladbu příjezdů, resp. odjezdů (pohyby osob přes všechny přechody vč. letišť představují 100%). Se sloupkovými grafy korespondují grafy spojnicové, které názorněji ukazují vývoj během 11 let pomocí bazického indexu. To znamená, že výchozí rok 1996 představuje 100% a následující roky jsou k této hodnotě vztaženy.

² Takovou informaci hraniční statistika ani neposkytuje, rozlišuje pouze osoby podle vízové povinnosti.

Obr. 2: Počty osob překračující hranici ČR přes železniční přechody a letiště (v tisících osob)

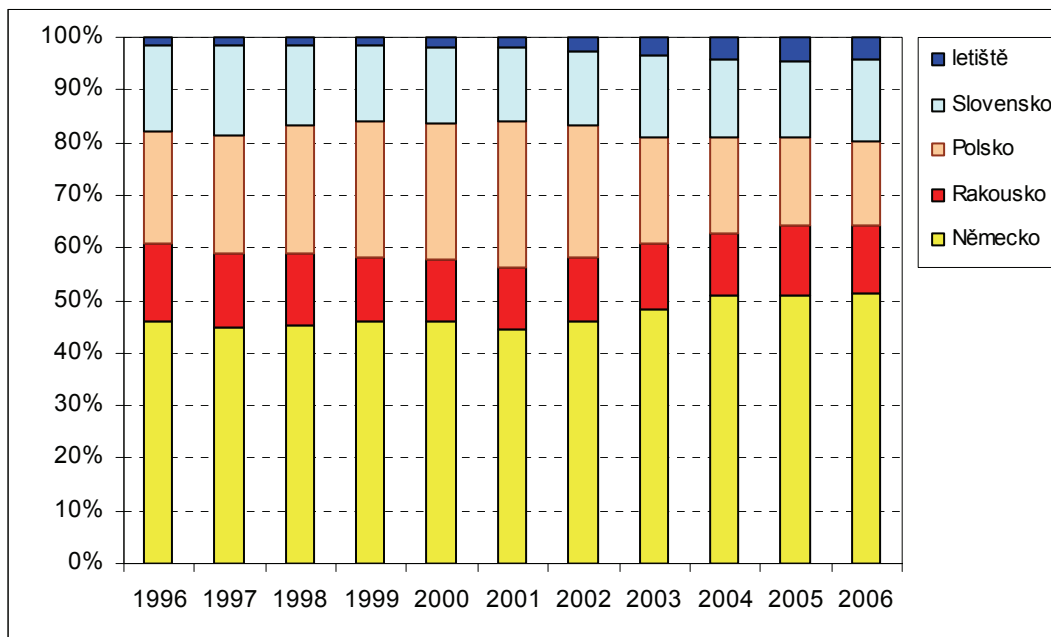
Tab. 3: Počty osob procházejících přes hraniční přechody ČR podle sousedících států (mil. osob)

	Příjezdy nerezidentů						Výjezdy rezidentů					
	Německo	Rakousko	Polsko	Slovensko	letišť	celkem	Německo	Rakousko	Polsko	Slovensko	letišť	celkem
1996	50,4	16,1	23,5	17,9	1,5	109,4	14,2	7,3	17,2	9,4	0,5	48,6
1997	48,4	15,3	24,1	18,5	1,5	107,9	12,5	7,1	15,5	9,8	1,2	46,1
1998	46,7	14,0	24,9	15,8	1,5	102,8	11,8	6,8	14,6	9,0	1,4	43,6
1999	46,4	12,4	26,0	14,7	1,4	100,8	10,9	6,6	12,2	8,9	1,4	40,0
2000	47,9	12,4	27,1	14,9	1,9	104,2	10,8	6,9	10,3	8,8	1,4	38,2
2001	45,9	12,3	28,3	14,4	2,1	103,1	10,9	6,6	8,4	8,5	1,8	36,2
2002	44,8	12,2	24,4	13,9	2,5	97,6	10,1	6,6	7,4	8,4	1,7	34,3
2003	46,0	11,9	19,1	14,8	3,2	95,0	9,9	7,4	7,9	8,8	2,0	36,1
2004	49,0	11,3	17,5	14,0	4,2	95,9	9,9	7,2	8,5	8,7	2,4	36,6
2005	51,3	13,2	16,9	14,4	4,7	100,5	10,3	7,2	7,1	9,0	2,6	36,2
2006	51,5	12,9	15,7	15,7	4,3	100,1	11,0	6,8	6,4	9,4	3,1	36,7

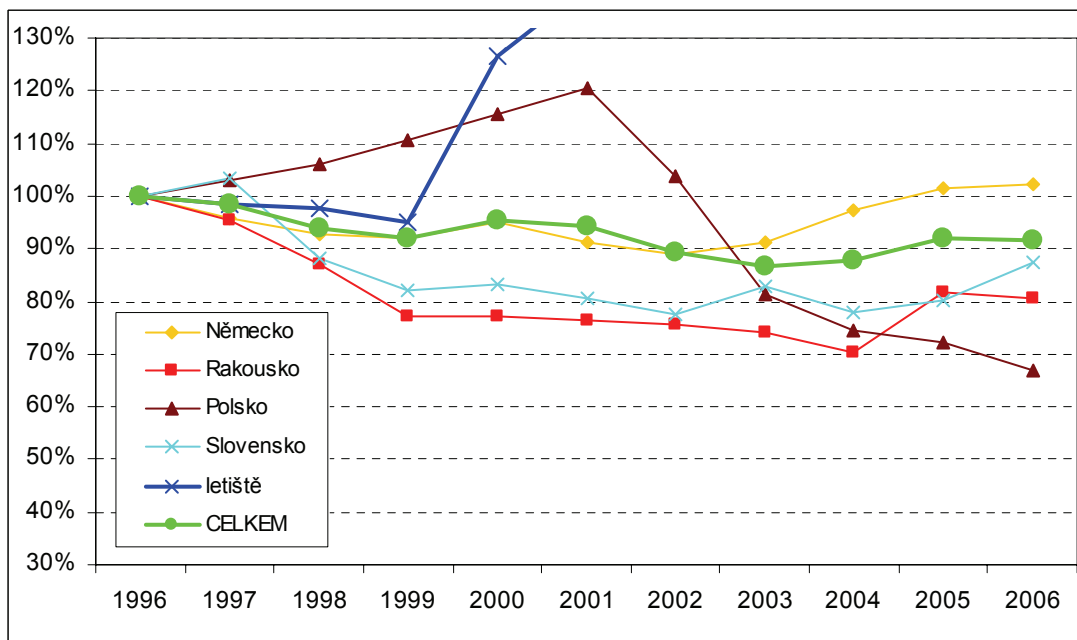
U **příjezdů** dominují přechody na hranici s Německem, které postupně přesáhly 50% všech příjezdů (nejedná se pouze o Němce, ale i příslušníky dalších států, kteří do ČR přijíždějí přes Německo). Další kvóty u příjezdů zůstávají poměrně stabilní v čase, kromě letišť a kromě přechodů s Polskem. Počet příletů na letiště ČR expandoval od roku 1999³ a maxima dosáhl v roce 2005 hodnotou 4,7 milionu pasažérů, tj. 312% proti výchozímu roku (v roce 2006 poklesl na 284 %) – tyto hodnoty jsou mimo měřítko grafu. Vývoj příjezdů z Polska je bezpochyby výrazně ovlivněn denními cestami za prací a za nákupy. Kulminovaly v roce 2001 na hodnotě 28,3 mil. osob (121% proti roku 1996) a od toho roku klesaly.

³ V roce 1999 také mimo jiné došlo k významnému rozšíření kapacity letiště Praha (Ruzyně), přes které prochází naprostá většina leteckých pasažérů v ČR.

Obr. 3: Příjezdy nerezidentů (cizinců) – skladba podle úseků státní hranice ČR vč. letišť

Obr. 4: Příjezdy nerezidentů – bazický index podle úseků státní hranice ČR vč. letišť

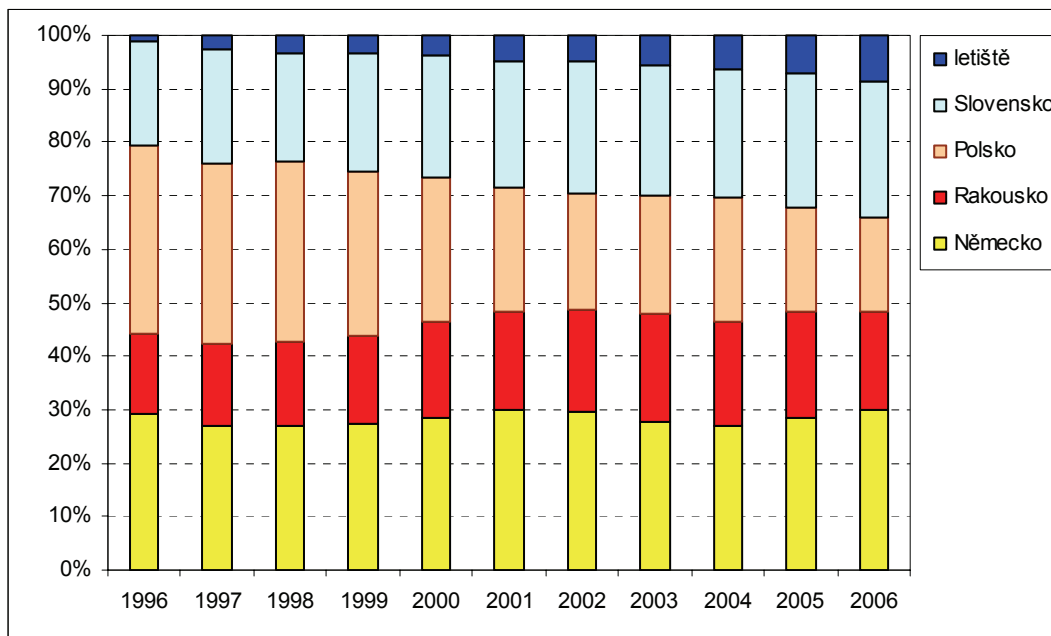
Skladba přeshraničních **výjezdů** podle úseků státní hranice je mnohem více vyrovnaná než u příjezdů – výjezdy směrem do Německa zdaleka tak nedominují. Z hlediska vývoje je však ještě markantnější expanze počtu výjezdů, resp. odletů osob přes letišť (ve spojnicovém grafu opět jen naznačeno) – ke skokovému nárůstu došlo již na začátku sledovaného období a počet více méně plynule rostl až do roku 2006, kdy dosáhl úrovně 3,1 mil. pasažérů.

Druhou nejvýraznější změnou byl opět propad počtu výjezdů do Polska – z počátečních 17,2 mil. osob na 6,4 mil. osob, tedy na 37% výchozího stavu. Pokles až na 70 % zaznamenaly také pozemní výjezdy do Německa (resp. přes Německo), v posledních letech se jejich počet opět zvyšuje. Západoevropské destinace zřejmě nejvíce převzala letecká doprava.

Dostí vyrovnanou popularitu si u výjezdů udržovalo Slovensko (průměrně necelých 9 mil. osob) a podobně i Rakousko (průměrně necelých 7 mil. osob). Z uvedených čísel a grafů by se dalo

zjednodušeně soudit, že na Slovensko se vrací Češi jako do své tradiční destinace cestovního ruchu a naopak dražší Rakousko může již ztrácet svou atraktivnost. Je ale nutno uvažovat i fakt, že obě země mají významný tranzit (stejně jako celá ČR) – Slovensko je zdrojem i tranzitem hlavně pro dělníky a přes Rakousko jezdí Češi např. k populárním destinacím u Jadranu a v Itálii. Navíc je třeba mít na paměti, že hraniční statistika je celá založena na odborných odhadech pohybů přes hraniční přechody pracovníky cizinecké a pohraniční policie.

Obr. 5: Výjezdy rezidentů (občanů ČR) – skladba podle úseků státní hranice ČR vč. letišť

Obr. 6: Výjezdy rezidentů – bazický index podle úseků státní hranice ČR vč. letišť

